

PISM

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
THE POLISH INSTITUTE OF INTERNATIONAL AFFAIRS

NR 32/2023, 8 SIERPANIA 2023 © PISM

KOMENTARZ

Międzynarodowe konsultacje w Dżeddzie na temat pokoju na Ukrainie

Sara Nowacka, Maria Piechowska

W dniach 5–6 sierpnia br. w Dżeddzie w Arabii Saudyjskiej odbyły się międzypaństwowe konsultacje na temat pokoju na Ukrainie. Wzięli w nich udział przedstawiciele 40 państw, w tym z Afryki, Ameryki Południowej i Azji. Do rozmów nie została zaproszona Rosja. Spotkanie stało się platformą starań o budowę poparcia dla ukraińskiego planu pokojowego – kładącego nacisk na odzyskanie integralności terytorialnej Ukrainy – wśród państw, które nie zajęły dotąd zdecydowanego stanowiska w sprawie rosyjskiej agresji.

Jakie były najważniejsze inicjatywy podejmowane dotąd na rzecz pokoju na Ukrainie?

W ciągu ostatniego roku Chiny, Brazylia państwa afrykańskie i Indonezja przedstawiały swoje propozycje sposobów osiągnięcia pokoju. W ocenie rządu ukraińskiego były one jednak formą mediacji korzystną dla Rosji, która nie rezygnuje z próby podporządkowania sobie Ukrainy i wyniszczenia jej narodu. W odpowiedzi na nie w listopadzie ub.r. na [spotkaniu G20 na Bali](#) prezydent Wołodymyr Zełenski przedstawił 10-punktowy plan pokojowy (tzw. formuła pokoju), który od tego czasu konsekwentnie promuje, m.in. na [szczyście Ligi Państw Arabskich](#) oraz na [szczyście G7](#). Celem Zełenskiego jest zainteresowanie formułą jak największej liczby państw, które mogłyby poprzeć część lub wszystkie jej punkty, a tym samym zwiększyć presję na Rosję, by wycofała się z terytorium Ukrainy.

Co zawiera plan pokojowy Zełenskiego?

Plan obejmuje 10 punktów odnoszących się do artykułów Karty Narodów Zjednoczonych, stanowiących propozycję warunków zakończenia wojny. Zgodnie z formułą negocjacje

musi poprzedzić wycofanie rosyjskich wojsk z terytorium Ukrainy w jej międzynarodowo uznanych granicach i zaprzestanie działań wojennych. Rosja powinna odpowiedzieć za zbrodnie i zapewnić rekompensatę za wyrządzone Ukrainie szkody. Istotna jest też kwestia zapewnienia Ukrainie bezpieczeństwa jądrowego i energetycznego, aby w przyszłości ograniczyć możliwości szantażu przez Rosję. Ponadto – m.in. w celu zapewnienia światowego bezpieczeństwa żywnościowego – Morze Czarne powinno być bezwarunkowo odblokowane. Tak sformułowany plan ma pozwolić innym państwom na zdefiniowanie swoich priorytetów spośród zawartych w nim kwestii i na zaangażowanie w ich wdrażanie. Zwieńczeniem negocjacji ma być światowy szczyt, podczas którego zostałby podpisany traktat pokojowy, a uczestnicy spotkania byłiby jego gwarantami.

Jaki był przebieg i rezultaty spotkania w Dżeddzie?

Spotkanie w Dżeddzie było drugim po zorganizowanym na mniejszą skalę spotkaniu w Kopenhadze, podczas których dyskutowana była formuła pokoju. Na żywo i online rozmawiali przedstawiciele 40 państw z Europy, Półwyspu Arabskiego i Afryki Północnej, a także Turcji, Japonii i Chile

KOMENTARZ PISM

oraz Brazylii, Indii, Chin i Republiki Południowej Afryki, czyli czterech z pięciu państw BRICS – ugrupowania utworzonego jako przeciwwaga dla wpływów państw zachodnich na świecie. Ukraińskim władzom udało się też przeprowadzić bilateralne rozmowy z państwami, z którymi nie utrzymują stałego kontaktu, takimi jak Katar, RPA czy Bahrajn. Pozwoliło to skonsolidować poparcie dla ukraińskiej formuły pokoju – przede wszystkim dla poszanowania zasad Karty Narodów Zjednoczonych, prawa międzynarodowego oraz suwerenności i nienaruszalności integralności terytorialnej państw. Państwa uczestniczące w procesie mają ponadto utworzyć grupy robocze, które będą pracować nad szczegółami kluczowych dla planu Zełenskiego tematów.

Dlaczego konsultacje odbyły się w Arabii Saudyjskiej?

Czynnikiem, który zadecydował o wyborze Arabii Saudyjskiej na gospodarza, było przekonanie ukraińskich przywódców, że dobre relacje KAS z Chinami i podobny stosunek obu państw do rosyjskiej agresji spowoduje przyjęcie zaproszenia przez ChRL. Wynikało to z przeświadczenia o kluczowym znaczeniu obecności tego państwa dla budowy globalnego poparcia dla formuły pokoju. Organizacja rozmów w KAS podkreśliła też znaczenie wojny dla światowego porządku, podważając narrację Rosji o wyłącznie europejskim charakterze konfliktu. Zwiększyła też legitymację globalnego charakteru spotkania wśród państw rozwijających się, które

często krytykują wsparcie Zachodu dla Ukrainy jako umacniające jego „hegemonię”.

Spotkanie wpłynęło też na ugruntowanie wizerunku Arabii Saudyjskiej jako lidera państw arabskich, zdolnego wpływać na sytuację globalną, a szerokie grono uczestników pozwoliło podważyć celowość nacisków Zachodu na przyjęcie przez nią bliższej Zachodowi postawy wobec wojny.

Jakie znaczenie miało to spotkanie?

Spotkanie skupiało się na budowaniu solidarności z Ukrainą wśród państw niezachodnich. Do tej pory wiele z nich nie zajęło zdecydowanego stanowiska w sprawie rosyjskiej agresji, utrzymując dobre relacje z Rosją. Rozmowy w Arabii Saudyjskiej miały zatem kontrować powszechne – np. w państwach arabskich – przekonanie, że choć to Rosja jest odpowiedzialna za wywołanie wojny, to działania USA decydują o jej kontynuacji. Przedstawienie ukraińskiej perspektywy dotyczącej polityki Rosji miało też podważyć popularny w państwach Globalnego Południa wizerunek Rosji jako przeciwnika imperializmu, do którego budowy wykorzystuje ona historię kolonialną Zachodu. Rozmowy podkreśliły też poparcie Ukrainy dla wzmocnienia roli państw Globalnego Południa w budowaniu światowego ładu i dla realizacji ich interesów, w tym w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego. Pomogło to w uzyskaniu poparcia uczestników dla kontynuacji procesu.